

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Перший проректор
Н.М.Іщенко
«   »   2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія України та української культури»
підготовки бакалаврів
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»
професійної кваліфікації «Фармацевт»

Робоча програма з дисципліни «Історія Укрїани та української культури» другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», професійної кваліфікації «Фармацевт» (УКЛАДАЧ: к.і.н., доцент Морозова О.С.) схвалено:

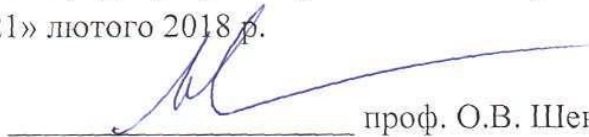
на засіданні кафедри історії

Протокол № 5 від «14» лютого 2018 р.

Завідувач кафедри проф. Ю.В. Котляр

на засіданні методичної ради факультету політичних наук

Протокол №6 від «21» лютого 2018 р.

Голова проф. О.В. Шевчук

Робочу програму погоджено за формами навчання:

- директор медичного інституту Г.В. Грищенко

- начальник навчально-методичного відділу І.Ю.Потай

1. Навчальний план програми

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація»	Рік підготовки - I
Змістових модулів – 3		Семестр – 1
Загальна кількість годин – 90		Лекції - 10 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Практичні – 20 год.
		Самостійні - 60 год.
		Вид контролю: залік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія України та української культури» складена відповідно до проекту Стандарту вищої освіти України, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності **226 «Фармація, промислова фармація»**, професійної кваліфікації: **фармацевт**.

Опис навчальної дисципліни.

«Історія України та української культури» – один з курсів в комплексі дисциплін історичного напрямку. Він покликаний зробити вагомий внесок у формування загальноосвітнього рівня майбутніх спеціалістів різних галузей, зокрема медиків, які, будучи залучені до загальнолюдських цінностей досягнень світової культури, сприймають ідеї гуманізму та прагнуть до самовдосконалення.

Курс «Історія України та української культури» посідає важливе місце серед дисциплін історичного циклу. Даний курс вивчається студентами на 1 курсі і завершує їх теоретичну підготовку в галузі історії та культури України. Він покликаний допомогти майбутньому спеціалісту виробити історичну свідомість, дати живу історичну підготовку, піднести його культурний рівень, краще підготуватися до активної участі в суспільно-політичному житті країни.

Курс дає можливість зрозуміти зміст, суть і характер історичного та культурного розвитку України в контексті світового історичного та культурного процесу. Центальною в курсі є українська національна ідея.

Об'єктно-предметна сфера курсу: історія України та української культури; археологічні пам'ятки далеких епох; діяльність людини та людських спільнот протягом різних історичних періодів; ментальність, звичаї населення, наукові і культурні інституції; особистості; народне мистецтво; релігійне життя краю, культові споруди тощо.

«Історія України та української культури» виконує ряд соціально значимих функцій: пізнавальну, практично-політичну, світоглядну, виховну.

Методологічними підставами змісту курсу є цивілізаційний, культурологічний, регіональний підходи. Принципами вивчення історичних фактів є принцип історизму, об'єктивності, соціального підходу, альтернативності.

Курс «Історія України та української культури» виконує такі завдання:

- висвітлює історію та культуру населення України, його історичне минуле, мистецтво тощо;
- доповнює знання студентів з історії та культури України новітніми матеріалами щодо досягнень вітчизняної історії та культури;
- показує тісний зв'язок найважливіших подій та явищ історії України з подіями світової історії, роль України в системі міжнародних відносин;
- виробляє у студентів вміння оцінювати суспільні явища з позицій історизму, об'єктивності, діалектичного розуміння багатогранності й суперечливості історичного та культурного процесів;
- виховує вміння всебічно, критично аналізувати інформацію різних джерел, самостійно, творчо осмислювати проблеми суспільного розвитку в минулому та сьогоденні;
- розвиває інтерес та повагу до історії власного народу, країни, культури тощо.

Навчання предмету має сприяти:

- розумінню змісту, суті і характеру історичного процесу;
- піднесенню політичної культури;
- формуванню історичної свідомості (критично осмислювати минуле, розуміти сучасність, орієнтуватися в ній; прогнозувати майбутнє) й наукового світогляду;
- підготовці до активної участі в суспільно-політичному житті країни

Курс «Історія України та української культури» найтісніше пов'язаний з іншими науками: філософією, політологією, загальною теорією політики, економічною теорією, соціологією, юридичними науками, історією політичної думки, міжнародними відносинами, статистикою, мовознавством, літературознавством, етнологією, етнографією, археологією і т. д. Історія розглядає процес розвитку суспільства з урахуванням своєрідності кожного етносу, країни між якими не завжди підтримувалися зв'язки, аналізує усю

спільність явищ суспільного життя, всі його боки (економіку, політику, культуру, побут і т. д.) в їх зв'язках та взаємообумовленості.

Вихідні компетенції студента

Студенти повинні знати:

- основні факти історії України від найдавніших днів до сьогодення;
- терміни і поняття, що вживаються для аналізу історичних і політичних процесів у суспільстві;
- загальні відомості культурно-історичного процесу, етапи становлення й розвитку української культури;
- найважливіші дати українського культурного поступу, хронологічні рамки подій;
- причини і значення явищ української культури, їх місце в загальносвітовому контексті, взаємозв'язок і взаємозалежність;
- досягнення української культури.
- провідних діячів культури України.

Студенти зобов'язані вміти:

- вільно оперувати набутими історичними фактами, поняттями;
- визначати зв'язок між історичними явищами, позитивні і негативні моменти, вплив на історію людства;
- розглядати соціально-політичні явища сучасності в перспективі та ретроспективі, в історичних рамках;
- вести наукову дискусію, відстоювати свою позицію, аргументувати власну точку зору фактичним матеріалом;
- прогнозувати розвиток історичного процесу;
- аналізувати й узагальнювати матеріал з конкретних питань української культури; порівнювати, оцінювати історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань;
- використовувати знання в галузі мистецтва для свого духовного зростання і в напрямку професійної діяльності;
- розрізняти специфічні особливості різних галузей духовного життя, стильові ознаки кожної культурно-історичної епохи;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей.

Курс «Історія України та української культури» розроблений за модульно-рейтинговою системою та включає в себе лекції, групові заняття, самостійну роботу, систему контролю та обліку знань. Передбачає написання підсумкових контрольних робіт за модулями, тестів у кінці триместру, захист творчої роботи й складання заліку.

Залік є підсумковою формою контролю знань студентів і проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних

видів завдань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами Стандарту дисципліни забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- *загальні*:

- здатність здійснювати теоретичний аналіз проблеми;
- здатність виявляти актуальні проблеми;
- здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези;
- вміння аргументувати особисту точку зору;
- вміння опрацьовувати наукову літературу;
- вміння працювати в комп'ютерних мережах, збору, аналізу та управління інформацією;
- здатність сумлінно виконувати науково-професійні обов'язки, діяти відповідно до етичних мотивів;
- готовність діяти у відповідності до норм моралі та етичних принципів;
- вміння застосовувати теоретичні знання та набувати практичного досвіду при вирішенні життєвих та професійних завдань;
- здатність до налагодження професійної комунікації на засадах толерантності.

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність робити висновки про державотворчі процеси на території України від найдавніших часів і до сьогодення;
- вміння ілюструвати взаємозв'язок державності й розвитку національної культури;
- здатність до засвоєння теоретико-методологічного базису навчальної дисципліни;
- вміння вирішувати тестові завдання різної складності;
- вміння розв'язувати творчі завдання;
- вміння шукати та нагромаджувати інформацію з історико-культурологічної проблематики;
- здатність реферувати першоджерела та наукові публікації з «Історії України та української культури»;
- вміння аргументувати особливості історико-культурних періодів України.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
	Загальні				
1.	Здатність здійснювати теоретичний аналіз	+	+	+	+

	проблеми.				
2.	Здатність виявляти актуальні проблеми.	+	+	+	+
3.	Здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези.	+	+	+	+
4.	Вміння аргументувати особисту точку зору.	+	+	+	+
5.	Вміння опрацьовувати наукову літературу.	+	+	+	+
6.	Вміння працювати в комп'ютерних мережах, збору, аналізу та управління інформацією.	+	+	+	+
7.	Здатність сумлінно виконувати науково-професійні обов'язки, діяти відповідно до етичних мотивів.	+	+	+	+
8.	Готовність діяти у відповідності до норм моралі та етичних принципів.	+	+	+	+
9.	Вміння застосовувати теоретичні знання та набувати практичного досвіду при вирішенні життєвих та професійних завдань.	+	+	+	+
10.	Здатність до налагодження професійної комунікації на засадах толерантності.	+	+	+	+

	Спеціальні (фахові, предметні)				
1.	Здатність робити висновки про державотворчі процеси на території України від найдавніших часів і до сьогодення.	+	+	+	+
2.	Вміння ілюструвати взаємозв'язок державності й розвитку національної культури.	+	+	+	+
3.	Здатність демонструвати критичність і навички адекватного оцінювання культурних цінностей і сучасної духовної культури.	+	+	+	+
4.	Здатність до засвоєння теоретико-методологічного базису культурології.	+	+	+	+
5.	Вміння вирішувати тестові завдання різної складності.	+	+	+	+
6.	Вміння розв'язувати творчі завдання.	+	+	+	+
7.	Вміння шукати та нагромаджувати інформацію з культурологічної	+	+	+	+

	проблематики;				
8.	Вміння шукати та нагромаджувати інформацію з історико-культурологічної проблематики.	+	+	+	+
9.	Вміння аргументувати особливості історико-культурних періодів України.	+	+	+	+

Результати навчання:

формування всебічно розвиненої та гармонійної особистості майбутнього лікаря-громадянина демократичного суспільства на основі пізнання історії українського народу та національних культурних цінностей, шляхом оволодіння базовим набором загальних та спеціальних компетентностей, теоретико-методологічними знаннями з дисципліни та практичними вміннями і навичками.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.
Зміст дисципліни структуровано в 2-х змістових модулях:

Змістовий модуль 1. Історія України від найдавніших часів до сьогодення.

Змістовий модуль 2. Історія української культури як унікальне явище світової культури.

2. Зміст навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Українські землі від давнини до кінця XVIII ст.						
Тема 1. Давні слов'яни. Зародження державності на українських землях.	18	4	2			12
Тема 2. Українські землі під владою	18	4	2			12

іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Феномен козацтва. Українське бароко.						
Разом за змістовим модулем 1	36	8	4			24
Змістовий модуль 2. Українські землі у XIX –XX століттях						
Тема 3. Українські землі у XIX – на початку XX століття	18	4	2			12
Тема 4. Україна часів радянської влади (1920-1991).	18	4	2			12
Разом за змістовим модулем 2	36	8	4			24
Змістовний модуль III. Україна часів незалежності						
Тема 5. Становлення й розвиток незалежної України (1991-2018).	18	4	2			12
Разом за змістовим модулем 3	18	4	2			12
Усього годин	90	20	10			60

4. Аудиторна робота

4.1. Лекції:

Змістовий модуль 1. Українські землі від давнини до кінця XVIII ст.

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія України». Поява людини та первісних форм співжиття на території України.

Вступ. Предмет, мета, значення і завдання курсу «Історія України». Методи та методологічна основа дисципліни. Джерела з історії України. Об'єкти дослідження історії України. Її місце в системі історичних дисциплін. Основні етапи розвитку історії України.

Археологічна періодизація стародавньої історії. Поява і розселення людей на території України в епоху палеоліту. Заняття та початки духовного життя людини в епоху палеоліту й мезоліту. Неолітична революція. Неолітичні культури на території України. Енеоліт. Трипільська культура. Перші індоєвропейці на території України. Середньостогівська та ямна культури. Бронзовий вік. Ранній залізний вік. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.

Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Суспільний лад, державний устрій, економіка, культура та духовне життя населення античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Боспорське царство.

Походження слов'ян. Археологічні культури давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Перші писемні згадки про слов'ян. Суспільне життя та господарство давніх слов'ян. Давні слов'яни під час вторгнення готів та гунів. Розселення слов'ян у V–VII ст. Походження українців.

Тема 2. Давні слов'яни. Зародження державності на українських землях. Київська Русь та Галицько-Волинське князівство.

Східнослов'янські об'єднання племен на території України. Версії походження праукраїнської давньоруської держави. Першопочатки держави. Утворення Київської держави. Політична історія Київської Русі за перших князів. Олег і збирання праукраїнських та інших племен. Ігор. Ольга. Святослав і його військова політика. Розквіт Київської Русі за Володимира Великого, Ярослава Мудрого та їх наступників.

Україна в період політичної роздробленості Київської Русі. Відновлення централізованої монархії Володимиром Мономахом. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали.

Роман Мстиславич. Утворення Галицько-Волинської держави (1199 р.). Данило Галицький, його відносини з монголо-татарами і Києвом. Коронація Д.Галицького. Антимонгольська коаліція. Нащадки Д.Галицького.

Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Тема 3. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.).

Державний устрій Великого князівства Литовського, Руського і Жемантійського у XIV – на початку XV ст. Політико-адміністративний статус українських земель у складі ВКЛ. Київське удільне князівство до 1471 р. Київська династія Олельковичів. Кревська унія Великого князівства Литовського з Польщею (1385 р.). Початок обмеження автономії українських удільних князівств та її остаточна ліквідація (1471 р.). Статути Великого князівства Литовського 1529, 1566, 1588 рр. Перехід до панщинно-фільваркового господарства в Галичині, східній частині Волині та Литві. «Волочна поміра» 1557 р. Магдебурзьке право.

Люблінська унія і утворення Речі Посполитої. Політико-адміністративний статус українських земель у складі Речі Посполитої. Поширення фільваркового господарства та магнатського землеволодіння на Київщину і Брацлавщину. Становище селянства: ріст феодальної експлуатації та остаточне закріпачення.

Суспільно-політичне та церковне життя в Україні у другій половині XVI ст. Два собори у Бресті 1596 р. та остаточний розкол православ'я: утворення нової греко-католицької церкви і заборона православної. Політичні наслідки церковного розколу для українства.

Тема 4. Феномен козацтва. Українське бароко.

Виникнення козацтва і оформлення його як стану (друга половина XV – перша половина XVI ст.). Дискусія про давньоруські корені козацтва. Дмитро Вишневецький (Байда).

Хронологічні рамки, сутність поняття Національна революція 1648- 1676 рр. та її європейський контекст. Ліквідація польсько-шляхетського режиму і становлення національної держави. Зовнішня політика Б.Хмельницького. Посилення політичних зв'язків з Росією. Пошуки політичного і військового союзника гетьманом для завершення війни з Польщею і визнання нею державної самостійності України. Переяславська Рада 1654 р. та її рішення. Договір між Україною і Росією – «Березневі Статті».

Продовження війни з Польщею 1655-1656 рр. Українське питання в зовнішній політиці Росії. Гетьманство Івана Виговського (1657-1659 рр.). Гадяцький трактат 1658 р. та його невдача. Україна в політичних планах Росії, Польщі, Туреччини 50-60-х рр. XVII ст.

Становище України після Полтавської битви. Решетилівські статті. Гетьман Іван Скоропадський (1708-1722). Створення та діяльність Першої Малоросійської колегії. Пилип Орлик – гетьман в екзилі. Ухвалення «Пактів і Конституції законів і вольностей Війська Запорозького». Похід на Правобережну Україну у 1711 р.

Наказний гетьман Павло Полуботок і його невдала політика по відновленню дії договору 1654 р. Відновлення гетьманства після смерті Петра І. Спроба відновлення автономних прав України за гетьманування Данила Апостола (1727-1734). Правління гетьманського уряду (1734-1750).

Входження Лівобережжя до складу Росії. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель. Поширення мануфактур, найманої праці. Формування національного ринку. Зміни соціальної структури та національного складу населення. Соціальна еліта Гетьманщини: козацька старшина, шляхта і духовенство. Рядові козаки.

Три поділи Речі Посполитої: черговий перерозподіл українських земель. Особливості політичного і соціально-економічного розвитку Правобережжя у XVIII ст. Специфіка політичного, соціально-економічного і духовного розвитку західноукраїнських земель у XVIII ст.

Відновлення гетьманства. Кирило Розумовський (1750-1764) та його діяльність. Остаточна ліквідація гетьманства і запровадження Другої Малоросійської колегії (1764). Діяльність президента Другої Малоросійської колегії П.Рум'янцева на Лівобережній Україні (1765-1769). Скасування козацького устрою на Слобожанщині (1765). Ліквідація решток автономного устрою Гетьманщини (1775-1788 рр.). Історичне значення Української козацької держави.

Селянський рух у Гетьманщині в першій половині XVIII ст. Гайдамацький рух, його характер і рушійні сили. Коліївщина, її соціальне і політичне підґрунтя. Опришківський рух в західноукраїнських землях. Олекса Довбуш.

Приєднання до Росії Північного Причорномор'я і Криму. Ліквідація Запорозької Січі і подальша доля козацтва. Участь українських козаків в російсько-турецьких війнах XVIII ст. та їх наслідки для України. Освоєння Півдня України та остаточне закріпачення селян.

Змістовий модуль 2. Українські землі у XIX –XX століттях

Тема 5. Українські землі в складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій (кін. XVIII – початок XX ст.).

Російсько-французька війна 1812 р. і участь в ній українського народу. Російсько-турецькі війни кінця XVIII ст. та їх наслідки. Декабристський рух в Україні. Кирило-Мефодіївське товариство. Участь українців у Кримській війні. Здійснення реформ 60- 70-х рр. XIX ст. в Україні. Громадівський рух.

Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. «Руська трійця». Революція 1848-1849 рр. Політизація національного руху в Галичині.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку XX ст. Український національний рух та його політизація. Початок революції. Революційний рух в Україні навесні і влітку 1905 р. Піднесення українського національного руху в роки революції. Причини поразки та історичне значення революції 1905-1907 рр.

Третьочервнева монархія та її суть. Столипінська аграрна реформа в Україні. Революційний рух у 1907-1914 рр. Національний рух в Україні. Діяльність «Просвіт». Західноукраїнські землі під владою Австро-Угорщини. Діяльність українців в еміграції. Причини і характер Першої світової війни. Воєнні дії на Південно-Західному фронті у 1914-1916 рр. Назрівання революційної кризи. Вплив війни на економіку.

Тема 6. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.).

Падіння самодержавства. Утворення Центральної Ради. Українські політичні партії та організації. М.Грушевський про автономний устрій українських земель. Український Національний Конгрес та його рішення. Початок українізації армії. I військовий з'їзд. Переговори між Центральною Радою і Тимчасовим Урядом. I Всеукраїнський селянський з'їзд. II Всеукраїнський військовий з'їзд. Прийняття I Універсалу. Утворення Генерального секретаріату. III Універсал. Проголошення УНР. Соціально-економічна програма Центральної Ради. Введення власної фінансової системи. Прийняття державної символіки УНР.

Корніловський заколот. З'їзд народів Росії у Києві. Боротьба за владу в Україні (кінець 1917 – початок 1918 р.). I Всеукраїнський з'їзд Рад. Ультиматум

РНК Центральній Раді. Просування радянських військ в УНР. Повстання робітників заводу «Арсенал» у Києві. Трагедія під Крутами.

Конфлікт між Центральною Радою і німецькою окупаційною адміністрацією. Гетьманський переворот. Причини поразки, уроки, здобутки і прорахунки у діяльності Центральної Ради. Брестський мир та його наслідки для України.

Українська Держава П.Скоропадського. Внутрішня та зовнішня політика гетьманату. Національно-культурна політика. Створення УАН. Селянсько-партизанський рух у 1918 р. в Україні. Утворення Директорії. Падіння влади гетьмана П.Скоропадського.

Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях. Розпад Австро-Угорської імперії і проголошення ЗУНР. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Створення УГА. Революційні події на території Північної Буковини і Закарпаття. Проголошення акту злуки УНР і ЗУНР.

Відродження УНР. Доба Директорії. Внутрішня і зовнішня політика Директорії. Український Трудовий Конгрес. Переговори з Антантою. Наступ радянських військ в УНР. Внутрішнє становище в Україні. Політика «воєнного комунізму» та її наслідки. Селянський рух влітку-восени 1919 р. Н.Махно. Боротьба проти денікінської навали. Утвердження радянської влади в Україні. Баштанська і Висунська республіки. Крах отаманщини. Варшавська угода. Воєнні дії 1920 р. проти польської армії. Розгром військ барона Врангеля. Завершення громадянської війни. Кінець Директорії УНР і визвольної боротьби.

Тема 7. Україна часів радянської влади (1920-1953).

Політика Воєнного комунізму. НЕП. Утворення Радянського Союзу. Вхід до його складу УСРР. Міжнародне і внутрішнє становище республіки. Зміни в Конституції УРСР (1925). Обмеження суверенітету республіки. Формування кордонів УСРР. Скасування губерній та утворення районів і округів. Перехід до обласного поділу території України. Національна політика в УСРР. XII з'їзд РКП(б) про політику коренізації. Українізація в сфері державного будівництва, школи, культури. «Український ренесанс» та його здобутки. Суспільно-політичне життя. Початок політичних репресій проти діячів української культури.

Сталінська програма колективізації. «Розкуркулення селян». Голод 1921-1922 рр. в Україні та його наслідки. Трагічні наслідки голодомору-геноциду 1932-1933 рр.

Політичний режим сталінщини. Масові репресії. Розгром українських партійно-державних кадрів. Сталінський терор проти військових кадрів. Ліквідація УАПЦ. Масове винищення української інтелігенції.

Соціально-економічний і політичний розвиток західноукраїнських земель у складі Польщі, Румунії та Чехословаччини. Еміграція українців в зарубіжні країни. Політичні партії та організації. Створення і діяльність ОУН.

Є.Коновалець. Склад і програма ОУН. Розкол в ОУН та його наслідки. А.Мельник і С.Бандера.

Західноукраїнські землі в системі радянсько-німецьких договорів 1939 р. Вхідження західноукраїнських земель до складу СРСР. «Радянізація» та її наслідки. Культурне будівництво. Розвиток освіти. Масова депортація і репресії українців.

Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.). Приєднання західних українських земель до СРСР. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії на території України, визначні військові операції та їх значення для ходу війни. Фашистський окупаційний режим в Україні. Боротьба радянських партизан з окупантами. Боротьба Української повстанської армії. Перелом в ході війни і початок визволення України. Завершення війни в Європі, капітуляція Німеччини. Наслідки гітлерівської навали.

УРСР на міжнародній арені. Операція «Вісла» та її наслідки. Початок відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр.

Деформуючий вплив сталінізму на розвиток радянського суспільства. «Ждановщина» в Україні. Звинувачення у націоналізмі української інтелігенції. Дії збройних формувань ОУН-УПА у післявоєнний період.

Тема 8. Україна часів радянської влади (1954-1991).

УРСР на міжнародній арені. Операція «Вісла» та її наслідки. Початок відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр.

Деформуючий вплив сталінізму на розвиток радянського суспільства. «Ждановщина» в Україні. Звинувачення у націоналізмі української інтелігенції. Дії збройних формувань ОУН-УПА у післявоєнний період. Перші кроки десталінізації суспільства. XX з'їзд КПРС та його значення. Реформування промисловості і сільського господарства республіки. Запровадження раднаргоспів. Переорієнтація економіки на соціальні потреби. Житлове будівництво. Грошова реформа 1961 р. Поява «шестидесятників».

Наростання кризових явищ в соціально-економічному, політичному і культурному житті УРСР (друга половина 1960-х – початок 1980-х рр.). Спроби запровадження господарської реформи 1965-1967 рр. Наростання застійних тенденцій у радянському суспільстві. П.Шелест. В.Щербицький. Опозиційний рух. «Дисиденти». Партійно-політичний тиск на політичне і духовне життя суспільства.

«Перебудова» М.Горбачова. Курс на демократизацію Радянського Союзу. Етапи перебудови та її наслідки для України.

Змістовий модуль 3. Україна часів незалежності

Тема 9, 10 Україна в умовах незалежності.

Розпад СРСР і початок розбудови України. Проголошення незалежності України у 1991 р. Створення СНД. Успіхи і труднощі державотворення в Україні. Формування політичної системи. Л.Кравчук – перший президент

України. Формування атрибутів держави. Суспільно-політичний та економічний розвиток України. Прийняття Конституції України. Пріоритетні напрямки діяльності України на міжнародній арені. Взаємини України з країнами СНД, Євросоюзу та США.

Л.Кучма – другий президент України. Вихід України з економічної кризи. Грошова реформа 1996 р.

«Помаранчева» революція. В.Ющенко – третій президент України. Зміни до Конституції України. Президентські вибори 2010 р. В.Янукович – четвертий президент України.

4.2. Групові заняття:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Давні слов'яни. Зародження державності на українських землях.	2
2	Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Феномен козацтва. Українське бароко.	2
3	Українські землі у XIX – на початку XX століття	2
4	Україна часів радянської влади (1920-1991)	2
5	Становлення й розвиток незалежної України (1991-2018).	2
	Разом	10

Групове семінарське заняття представляє собою дискусію з попередньо визначених тем. Студенти готують тези виступів, доповіді на питання семінарського заняття.

Завданнями групових семінарських занять є поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях; заохочення студентів до аналізу історичних подій, активної творчої роботи зі самостійного опрацювання рекомендованої літератури; вироблення у студентів умінь використовувати теоретичні етнологічно-філософські знання в практичній діяльності.

На кожному груповому семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді, їх виступи, активність у дискусії, вміння формувати свої думки на основі вивченого матеріалу, критично його осмислювати.

Плани практичних занять:

Заняття №1.

Давні слов'яни. Зародження державності на українських землях.

План

Теорії походження слов'ян. Історія та культура ранніх слов'ян.

1. Основні причини й теорії формування державності – Київської Русі.
2. Соціально-економічний, політичний та культурний розвиток Київської Русі.
  - політичний розвиток Київської Русі
  - соціально-економічний розвиток Київської Русі
  - культурні традиції Київської Русі
  - язичництво та християнство: проблеми взаємозв'язку;
  - зовнішньополітичні зв'язки Київської держави і місце Київської Русі в історії Європи.
3. Державність на українських землях після занепаду Київської Русі:
  - політична роздробленість: причини та наслідки
  - монголо-татарська навала
  - Галицько-Волинська держава та її роль в історії українського народу.

Основна література

- 4 Винокур І., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України. - К., 1996. - С. 115-216.
- Бойко О.Д. Історія України. - К.: Вид. центр "Академія", 2001 - С 41-96.
- Борисенко В. Курс української історії. - К., 1996 - Лекція 2. 3, 4.
- Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі - К. 1989.
- Історія України / За ред. В.А. Смолія. - К., 1997. - С. 16-56
- Історія України: Документи і матеріали. - К.: Вид. центр "Академія", 2002. С. 12-82.
- Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посіб. - К.: Знання-Прес. 2001.
- Литвин В. Історія України. підручник. Вид. 6-те, доп. / В. Литвин. – К.: Наукова думка, 2011. – 840 с.
- Пасічник М.Р. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи. – К.: Знання, 2005.
- Попович М.В. Нарис історії культури України. - К., 1998.
- Субтельний О. Україна: історія. - К., 1991. - С. 30-68
- Толочко П. Київська Русь. - К., 1996.

Додаткова література

- Борисенко В. Анти. Руси. Українці: історія походження українців // Віче 1993. - №7.
- Брайчевський М. Антське царство //Старожитності. - 1991. -№5.
- Брайчевський М. Походження Русі. - К., 1968.

- Брайчевський М. Русь-Україна і Русь-Росія // Історія українською середньовіччя: козацька доба Зб. наук, праць у 2-х част. - К., 1995. - Ч. I.-С. 28-35.
- Галицько-Волинський літопис / Перекл. Л. Махновця. – Львів, 1994.
- Головка А.Б. Князь Роман Мстиславович // Вопросы истории. – 2002. – № 12.
- Грабовський С, Ставроян С, Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення - К. 1995.-С. 60-114.
- Дорошенко Д. Нарис історії України. - Т. 1. - К, 1992 - С. 42-96.
- Залізник Л. Етногенез українців // Генеза: філософія, історія, політологія. - К., 1995. -Вип. 1(3). -С. 151-157.
- Котляр М. Галицько-Волинське Велике князівство XIII ст. // Історія України. - 2000.
- Котляр М. Данило Галицький. - К., 1979.
- Котляр М.Ф Запровадження християнства у Київській державі // УІЖ. - 1988. - №6 -С. 14-25.
- Котляр М.Ф. Галицько-волинське князівство (до 800-ліття утворення) // Український історичний журнал. – 2000. – № 1.
- Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. - К., 1984.
- Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К., 1984.
- Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. - К., 1996.
- Ричка В. Володимир Святий в історичній пам'яті / В. Ричка. – К.: Скіф, 2012. – 208 с.
- Ричка В.М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації // Український історичний журнал. – 2001. – № 2.
- Рыбаков Б.А. Язычество Древней Руси. – М., 1987.
- Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
- Толочко П. Від Русі до України. - К., 1997.

Заняття №2

Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Феномен козацтва. Українське бароко.

План

1. Особливості розвитку українських земель під владою Литви. Політика литовських правителів в Україні.
2. Утворення Речі Посполитої: політичні, соціально-економічні та культурні зміни на українських землях
3. Еволюція українського козацтва: роль Б.Хмельницького й Запорозької Січі у національно-визвольній боротьбі українського народу. Феномен козацької культури.

4. Культурні традиції українського Ренесансу (XV – перша половина XVII ст.) Ранній гуманізм в Україні.

Основна література

- Бойко О.Д. Історія України. - К.: Вид. центр "Академія", 2001. - С. 148-191.
- Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання? // Україна. 1991. - №6.
- Історія України: Документи і матеріали. - К.: Вид. центр "Академія", 2002. - С. 124-187.
- Історія України / За ред. В.А. Смолія. - К., 1997. С. 77-125. 127-135.
- Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
- Історія української та зарубіжної культури: Навч. посібник / За ред. С.М.Клапчука, В.Ф. Остафійчука. – К., 1999, 2002.
- Політична історія України. - К: Вид центр "Академія". 2001. - С. 100-150
- Попович М.В. Нарис історії культури України. - 2-е вид. випр. - К., 2001.
- Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція 1648-1676 рр. крізь призму століть // УІЖ. - 1998. №1-3.
- Субтельний О. Україна: історія. - К., 1992. С. I 15-162.
- Борисенко В.Й. Курс української історії. К, 1996.-Лекція 10-18.

Додаткова література

- Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків. - К., 1940 - С. 149-163, 233-267.
- Горобець В.М., Струкевич О.К. Україно-російські політичні відносини другої полонини XVII - XVIII ст.: тенденції, характер, етапи // УІЖ. - 1997. - №1.
- Грабовський С, Ставрояні С, Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення.-К., 1995. - С. 142-250.
- Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. -Львів, 1990.
- Олійник О.Л. Ще раз про причини ліквідації Запорозької Січі // УІЖ. -1992. - №2.
- Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький. - К , 1995.
- Степанков В.С. Українська революція 1648-1676 рр. у контексті європейського революційного руху XVI - XVII століть: спроба порівняльного аналізу // УІЖ. - 1997. - №1.
- Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: В 3-х тт. - К., 1990-1991.

Заняття №3

Українські землі у XIX – на початку XX століття

План

1.Українські землі у складі Росії та Австрії. Українське національне відродження.

2. Україна в Першій світовій війні. Бойові дії на території Західної України.
3. Національно-демократична революція в Україні 1917-1920 рр. Боротьба за українську державність

- Діяльність Центральної Ради
- Гетьманат Павла Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика
- Директорія України: боротьба за незалежність українських земель

Основна література

- Бойко О.Д. Історія України. - К.: Вид. центр "Академія", 2001.
- Борисенко В.Й. Курс української історії. К, 1996.
- Історія України / За ред. В.А. Смолія. - К., 1997. С. 77-125. 127-135.
- Історія України: Документи і матеріали. - К.: Вид. центр "Академія", 2002.
- Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
- Історія української та зарубіжної культури: Навч. посібник / За ред С.М.Клапчука, В.Ф. Остафійчука. – К., 1999, 2002.
- Новітня історія України (1900-2000). – К., 1993.
- Попович М.В. Нарис історії культури України. - 2-е вид. випр. - К., 2001.
- Субтельний О. Україна: історія. - К., 1992. С. I 15-162.

Додаткова література

- «Русалка Дністрова»: Документи і матеріали. – К., 1989.
- Верстюк В.Ф. Роль і місце Центральної Ради в модерній історії України // УІЖ. 1997. - № 5.
- Верстюк В.Ф. Українська революція: доба Центральної Ради // УІЖ - 1995. - № 2, 5, 6.
- Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення / П. Гай-Нижник. – К.: ЩеК, 2010. – 304 с.
- Горак В. С. Гетьманський переворот 29 квітня 1918 р. в інтерпретації П. Скоропадського / В. С. Горак // Укр. іст. журн. – 2008. – № 4.
- Гошуляк І. Тернистий шлях до соборності (від ідеї до Акту Злуки) / І. Гошуляк. – К.: ІПЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2009. – 467 с.
- Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. - К, 1993. – С. 79-164, 254-273.
- Декабристи в Україні: дослідження й матеріали / Гол. проекту В.А. Смолій. – К., 2009. – Т. 6.
- Дзюба І. М. Тарас Шевченко: життя і творчість / І. М. Дзюба. – К.: Альтернативи, 2005. – 702 с.
- Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної республіки 1918– 1920 рр. Док. і матеріали / Відп. ред. В. Ф. Верстюк. – К., 2006.
- Історія Русів / Пер. І. Драча; вступ. ст. В. Шевчука. – К.: Рад. письменник, 1991. – 318 с.

- Кирило-Мефодіївське товариство: Зб. док.: у 3 т. – К., 1990.
- Кульчицький С. В. Володимир Винниченко / С. В. Кульчицький, В. Ф. Солдатенко. – К.: Вид. дім «Альтернативи», 2005. – 376 с.
- Нагаєвський І. Історія української держави ХХ століття. – К., 1994.
- Пиріг Р. Українська гетьманська держава 1918 року: історичні нариси / Р. Пиріг. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2011. – 336 с.
- Пиріг Р. Я. Центральна Рада й німецьке військове командування в Україні: проблеми взаємовідносин (лютий – квітень 1918 р.) / Р. Я. Пиріг // Укр. іст. журн. – 2007. – № 2.
- Пиріг Р.Я., Проданюк Ф.М. Павло Скоропадський: штрихи до політичного портрету // УІЖ. 1992. - № 2.
- Сарбей В. Г. Етапи формування національної свідомості (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.) / В. Г. Сарбей // Укр. іст. журн. – 1993. – № 7, 8. – С. 3-16.
- Сарбей В. Г. Національне відродження України. Україна крізь віки / В. Г. Сарбей. – К.: Альтернативи, 1999. – 366 с. – Т. 9.
- Українська Центральна Рада: Док. і мат.: У 2-х т. – К., 1996, 1997
- Філіпчук В. О. Початки українського національного відродження на Буковині / В. О. Філіпчук // Укр. іст. журн. – 1999. – № 2, 3.
- Щербак М. Г. Національна політика царизму на Правобережній Україні (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.): Навч. посібник / М. Г. Щербак, Н. О. Щербак. – К., 1997.

Заняття №4

Україна часів радянської влади (1920-1991)

План

1. Особливості радянської політики на українських землях у 1920-1939 рр.
  - Політика «воєнного комунізму»
  - Нова економічна політика
  - Індустріалізація
  - Колективізація
  - Голод
2. Україна в ІІ Світовій війні
  - Основні бойові дії.
  - Окупаційний режим в Україні
  - Рух опору в Україні: партизанський і націоналістичний рух
  - Визволення України. Завершення об'єднання українських земель.
3. Сталінська відбудова народного господарства. Голод 1946-47 рр.
4. Україна часів Хрущовської «Відлиги», «Застою» й «Перебудови».

Основна література

- Алексєєв Ю. М. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985–1999 рр.): навч. посібник / О. М. Алексєєв, С. В. Кульчицький, А. Г. Слюсаренко. - К.: ЕкоОб, 2000. – 296 с.
- Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-ті рр.) / В. К. Баран, В. М. Даниленко. – К., 1999.
- Баран В. К. Україна після Сталіна: нарис історії 1953–1985 рр. / В. К. Баран. – Львів: МП «Свобода», 1992. – 182 с.
- Бойко О. Д. Україна в 1985–1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку / О. Д. Бойко. – К.: ІПУНД, 2002.
- Левітас Ф. Друга світова війна: український вимір / Ф. Левітас. – К., 2011. – 272 с.
- Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни. Спроба нового концептуального погляду / І. К. Патриляк, М. А. Боровик. – К.: Меланіка, 2010. – 590 с.
- Слюсаренко А. Г. Україна в роки Другої світової війни: навч. посіб. для студ. іст. фак.-тів / А. Г. Слюсаренко, І. К. Патриляк, М. А. Боровик. – К., Ніжин: Меланіка, 2009. – 446 с.
- Шаповал Ю. М. С. Хрущов на Україні / Ю. Шаповал. – К.: Знання, 1990.

Додаткова література

- Архіви окупації. 1941–1944 / упоряд. Н. Маковська. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 877 с.
- Бажан О. Процес десталінізації в Україні (друга половина 1950-х – початок 1960-х рр.) / О. Бажан // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. – 1999. – № 1/2.
- Баран В. Україна: західні землі: 1939–1941 рр. / В. Баран, В. Токарський. – Л.: Ін-т українознавства імені І. Крип'якевича, 2009. – 448 с.
- Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1959. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: у 2 кн. / упоряд. І. Г. Білас. – К.: Либідь. - Військо України, 1994. – Кн. 2. Документи та матеріали. – 344 с.
- Історія України. Документи і матеріали. – К.: Вид. центр "Академія". – 2002. - С. 319-365.
- Коваль М.В. Україна: 1939-1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. – К., 1995.
- Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: колективна монографія / відп. ред. В.С. Кульчицький. – К., 2005. – 495 с.
- Шаповал Ю. І. Україна 20–50-х років: сторінки ненаписаної історії / Ю.І. Шаповал. – К.: Наукова думка, 1993. – 351 с.
- Янушевський А.С. Радянсько-німецький договір. 1939 // УІЖ. - 1989. - № 8-9.

Заняття №5

Становлення й розвиток незалежної України (1991-2018).

План

1. Національно-визвольний рух в Україні в кінці на поч. 90-х рр. ХХ ст. Державотворчі процеси. Проголошення незалежності України.
2. Президентство Л.Кравчука (1991-1994).
3. Внутрішня і зовнішня політика України часів президента Л.Кучми (1994-2005).
4. Помаранчева революція. Президент України – Віктор Ющенко (2005 – 2010).
5. Аналіз політики президента України В.Януковича (2010-2014). Революція Гідності.
6. Внутрішня й зовнішня політика президента П.Порошенка (2014-2018).

Основна література

- Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985-1999). – К., 2000.
- Бойко О.Д. Історія України. - К.: Вид. центр "Академія", 2001. С. 321-371.
- Історія України. Документи і матеріали. – К : Вид. центр "Академія". –2002. - С. 319-365.
- Кульчицький С. В. Помаранчева революція 2004 // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2011. — Т. 8 .— С. 412.
- Національна інтеграція в полі культурному суспільстві: український досвід 1991-2000 років / І.Ф.Курас та ін. – К., 2002.
- Новітня історія України (1900-2000). – К., 2002.
- Україна в ХХ столітті (1900-2000): Зб. Док. і мат. / Упоряд. А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.Ю.Король та ін. – К., 2000.
- Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / Н.П. Барановська, В.Ф.Верстюк, С.В.Віднянський та ін.; За ред. В.М.Литвина. – К., 2000.
- Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право: Монографія

Додаткова література

- Аслунд А. Розбудова капіталізму. Трансформації в країнах колишнього радянського блоку: Пер. з англ. – К., 2003.
- Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України ХІІ–ХХІ ст. / За заг. ред. В. Брехуненка. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — К., 2016. — 248 с.
- В. Головка, О. Палій, О. Черевко, С. Янішевський. Революція гідності 2013—2014 рр. та агресія Росії проти України
- Вівчарик М., Карабанов М. Україна етнонаціональна: від етногенезу до суверенної держави. – К., 2003.
- Возняк. Геополітичні аспекти війни в Україні. — Львів : Незалежний культурологічний журнал «Ї», 2015. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990—2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. — К.: «МП Леся», 2017. — 332 с.

- Дмитро Тимчук, Юрій Карін, Костянтин Машовець, В'ячеслав Гусаров (2016). Вторжение в Украину. Хроника российской агрессии (рос.). Брайт Букс.
  - Етнос. Нація. Держава. Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / За ред.. Ю.Римаренка. – К., 2000.
  - Євтух В. Проблеми етнонаціонального розвитку: український та світовий контексти. – К., 2001.
  - Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. – Л., 2002.
  - Конституція України. – К., 1996.
  - Курас І. Проблемні питання розвитку взаємовідносин із сусідніми країнами в контексті державної політики України щодо національних меншин // УІЖ. – 2003. – №1.
  - Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К., 2000.
  - Литвин В.М. Україна: досвід та проблеми державотворення (90-ті рр.. ХХ ст.). – К., 2001.
  - Лукінов І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ століття). – К., 1997.
  - Майдан від першої особи. 45 історій Революції гідності
  - Національна інтеграція в полікультурному суспільстві: український досвід 1991-2000 років / І.Ф.Курас та ін. – К., 2002.
  - Петро Олексійович Порошенко // <https://uk.wikipedia.org/wiki>
  - Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. — Х. :Право, 2015
  - Рафальський О.О. Національні меншини України У ХХ столітті: Історіографія проблеми. – К., 2000.
  - Розвиток України в регіональній перспективі: політичні, економічні соціальні проблеми регіоналізації. – К., 2002.
  - Слісаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. – К., 1993.
  - Соколенко С.І. Глобалізація і економіка України. – К., 1999.
  - Троян С., Киридон А. Грузія 2008 — Україна 2014: запаралелення російських стратегем //Зовнішні справи. — 2014. — № 8. — С. 33—37.
  - Український парламентаризм: минуле і сучасне. – К., 1999.
  - Шведа Ю. Партії та партійна система України. – Л., 2001.
- Цикл документальних фільмів**
- «Зима, що нас змінила» каналу «1+1»
  - фільм Сергія Лозниці «Майдан»
    - фільм Євгена Афінеєвського і студії Netflix «Зима у вогні»

5. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1	Давні слов'яни. Зародження державності на українських землях.	12
2	Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Феномен козацтва. Українське бароко.	12
3	Українські землі у XIX – на початку XX століття	12
4	Україна часів радянської влади (1920-1991)	12
5	Становлення й розвиток незалежної України (1991-2018).	12
	Разом	60

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни Історія України та української культури

назва дисципліни

кількість годин СРС згідно з навчальним планом

60

Види самостійної роботи	Трудо-місткість (годин)*	Планові терміни виконання	Форми контролю	Максимальна кількість балів
1	2	3	4	5
Денна форма навчання				
<u>1 семестр</u>				
І. О б о в ' я з к о в і				
Види робіт на семінарських заняттях				
Усні відповіді на семінарських заняттях	10	Протягом семестру	Опитування	50
За виконання підсумкових (контрольних) завдань				
Написання контрольної роботи	10	Останній тиждень семестру	Письмова робота	20
За виконання завдань самостійного опрацювання та інших завдань				
Всього балів за СРС у семестрі				70

6. Питання для самоконтролю

1. Ольвія: її матеріальна та духовна культура.
2. Іов Борецький (близько 1570 – 1631 рр.) – митрополит київський, громадський діяч, педагог, письменник.
3. Петро Могила (1574 або 1597-1647 рр.) – митрополит київський і галицький, просвітител, засновник Києво-Могилянської академії.
4. Інокентій Гізель (1600 – 1683 рр.) – архімандрит Києво-Печерської лаври, філософ, богослов.
5. Мелетій Смотрицький (1572 або 1578 – 1633 рр.) – церковний діяч, просвітител, філолог, письменник-полеміст.
6. Стефан Яворський (1658 – 1722 рр.) – богослов, церковний діяч, письменник.
7. Данило Туптало (Димитрій Ростовський) (1651 – 1709 рр.) – святий, церковний і культурний діяч, письменник.
8. Артемій Ведель (1767 – 1808 рр.) – композитор, хоровий диригент, співак, скрипаль, педагог.
9. Дмитро Бортнянський (1751 – 1825 рр.) – композитор, диригент.
10. Григорій Сковорода (1722 – 1794 рр.) – філософ, поет, педагог, просвітител.
11. Дмитро Левицький (близько 1735 – 1822 рр.) – художник-портретист.
12. Володимир Боровиковський (1757 – 1825 рр.) – художник-портретист.
13. Романтизм в українській літературі (кінець XVIII – початок XIX ст.).
14. Вклад І. Котляревського у відродження нової української національної культури.
15. Архітектурна спадщина першої половини XIX ст. в Україні.
16. Діяльність західноукраїнських митців по збереженню і розвитку національної культури (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).
17. Т. Г. Шевченко – видатний майстр українського образотворчого мистецтва.
18. Утиски російським царизмом української культури у другій половині XIX – на початку XX ст.
19. “Просвіти” Наддніпрянської України.
20. Утвердження реалістичного напрямку в українському образотворчому мистецтві.
21. Культурно-просвітницька діяльність “Старої громади”.
22. Особливості національно-культурного відродження в Західній Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).
23. В. Б. Антонович і українська культура.
24. Громадівський діяч М. П. Драгоманов.
25. Становлення і розвиток української драматургії та театру наприкінці XVIII – початку XX ст.
26. Національно-культурна політика Центральної Ради.

27. Діяльність уряду Гетьманату в царині української культури та освіти.
28. Професор Іван Огієнко – вірний син України.
29. Український театр корифеїв.
30. Лесь Курбас – видатний режисер-реформатор українського театру.
31. Літературно-художні пошуки в українській літературі 1920-х рр.
32. Театр “Березіль” в історії українського мистецтва.
33. Політичний портрет О.Шумського.
34. Політичний портрет М.Скрипника.
35. Українська церква і національне відродження.

Тестові завдання за змістовним розділом 1, 2, 3

1. Поява перших людей на території України датується:
  - а) 35 тис. р. тому
  - б) 150 тис. р. тому
  - в) 500 тис. р. тому
  - г) 1 млн. р. тому
2. Перше приручення тварин відбулося у:
  - а) мезоліті
  - б) палеоліті
  - в) енеоліті
  - г) неоліті
3. Перехід від привласнюючого господарства до відтворюючого відбувся у:
  - а) мезоліті
  - б) енеоліті
  - в) палеоліті
  - г) неоліті
4. Укажіть назву східних слов'ян:
  - а) поляни
  - б) венеди
  - в) склавини
  - г) анти
5. Укажіть рік заснування Київської Русі:
  - а) 288
  - б) 828
  - в) 882
  - г) 988
6. Княгиня Ольга встановила «уроки». Це означало, що було:
  - а) визначено розміри повинностей на користь київських князів;
  - б) запроваджено обов'язкове відвідування Києва князями сусідніх земель;
  - в) створено школи при церквах та монастирях, які давали початкову освіту;

г) визначено розміри штрафів за провини

7. «Не любо мені є в Києві жити. Хочу жити я в Переяславці на Дунаї, бо то є середина землі моєї. Адже там усі добра сходяться». Такими були плани київського князя:

- а) Ігоря
- б) Володимира
- в) Святослава
- г) Ярослава

8. У якому році було введено християнство на Русі:

- а) 882
- б) 982
- в) 892
- г) 988

9. У якому році було засновано Галицько-Волинське князівство:

- а) 1199
- б) 1919
- в) 1109
- г) 1019

10. Назвіть останнього князя Галицько-Волинської держави:

- а) Роман Мстиславич
- б) Юрій II
- в) Лев Данилович
- г) Данило Романович

11. Коли відбулася подія, наслідки якої описано в уривку з історичного джерела: «Магнати і шляхта змусили юну королеву (Ядвігу) в державних інтересах Польщі відмовитися від нареченого з австрійського дому і вийти заміж за литовського князя Ягайла...»?

- а) 1385
- б) 1413
- в) 1569
- г) 1596

12. Укажіть рік підписання Люблінської унії:

- а) 1385
- б) 1413
- в) 1569
- г) 1596

13. Перемога українсько-татарських військ над московськими військами в битві під Конотопом відбулася:

- а) 1648
- б) 1649
- в) 1651

г) 1659

14. Створення яких губерній у складі Російської імперії стало наслідком третього поділу Речі Посполитої?

- а) Бессарабської, Холмської, Полтавської
- б) Чернігівської, Полтавської, Харківської
- в) Херсонської, Таврійської, Катеринославської
- г) Подільської, Волинської, Київської

15. Рух декабристів був складовою

- а) польського національно-визвольного повстання
- б) російського дворянського опозиційного руху
- в) європейської «весни народів»
- г) українського національно-визвольного руху

16. Відстоювання самодержавства, невизнання українців і білорусів як окремих народів, неподільність Російської імперії, антисемітизм – це складові програми

- а) "москвофілів"
- б) "українофілів"
- в) "чорносотенців"
- г) "народовців"

17. Бойові дії на українських землях у роки Першої світової війни розпочалися в:

- а) 1914 р.
- б) 1915 р.
- в) 1916 р.
- г) 1917 р.

18. Український таємний університет у 1920-ті рр. діяв на території

- а) Угорщини
- б) Чехословаччини
- в) Румунії
- г) Польщі

19. Договір про ненапад між СРСР і Німеччиною та таємний протокол до нього («пакт Молотова-Ріббентропа») було підписано

- а) 15 березня 1939 р.
- б) 23 серпня 1939 р.
- в) 17 вересня 1939 р.
- г) 2 листопада 1939 р.

20. "Радянські війська в якості союзника Німеччини перейшли кордон і подають німецькому війську руку. Львів повністю оточений. Опір марний!" - листівку такого змісту німецькі агітатори розповсюджували серед мешканців міста у

- а) вересні 1939 р.
- б) червні 1941 р.

в) листопаді 1943 р.

г) липні 1944 р.

21. Прочитайте уривок з історичного джерела та виконайте завдання.

"У 1953–1958 рр. державні закупівельні ціни в УРСР збільшилися загалом утричі, зокрема на зерно – у 7 разів, на продукти тваринництва – у 5,5. Дозволено видавати колгоспникам аванс грошми – 25 % коштів, що отримували колгоспи від реалізація продуктів тваринництва".

Ужиті партійно-радянським керівництвом УРСР заходи було спрямовано:

а) на запровадження ринкових відносин у сільському господарстві

б) посилення матеріальної зацікавленості селян у суспільному виробництві

в) створення сприятливих умов для розвитку присадибного господарства селян

г) удосконалення системи "держприймання" в колгоспах.

22. Л. Костенко, В. Симоненко - діячі, яких об'єднує:

а) належність до плеяди шістдесятників в українській культурі

б) перебування в ув'язненні за "антирадянську агітацію та пропаганду"

в) участь в акції протесту в кінотеатрі "Україна" проти арештів дисидентів

г) членство в Українській робітничо-селянській спілці (УРСС).

23. Одна з характерних ознак суспільно-політичного життя СРСР наприкінці 1970-х - на початку 1980-х рр. – це:

а) легалізація неформальних громадських організацій

б) конституційне закріплення концепції "розвиненого соціалізму".

в) розмежування повноважень партійних і радянських органів влади.

г) скорочення масштабів бюрократичного апарату.

24. "Самвидав" – це один із методів боротьби дисидентів у СРСР й УРСР, що полягав у:

а) написанні листів-протестів до вищого партійно-радянського керівництва.

б) неофіційному виготовленні та розповсюдженні літературних і публіцистичних творів

в) друкуванні в державних засобах масової інформації критичних матеріалів

г) поширенні серед населення української національної символіки.

25. Прочитайте уривок з історичного джерела та виконайте завдання.

"Уранці 19 серпня командуючий сухопутними військами СРСР генерал В.Варенников, прибувши з групою військових до кабінету Голови Верховної Ради УРСР, в ультимативній формі заявив Л. Кравчуку: "Влада перейшла до ДКНС, який врятує країну. Рекомендую Вам зайняти правильну позицію. Змінити свій особистий курс і курс Верховної Ради..."

Описана подія відбулася на завершальному етапі періоду

а) "відбудови"

б) "відлиги"

в) "застою"

г) "перебудови"

26. Укажіть дату прийняття Декларації про державний суверенітет України:

- а) 16 липня 1990р.
- б) 19 серпня 1991р.
- в) 24 серпня 1991 р.
- г) 1 грудня 1991р.

27. Назвіть рік вступу України до Ради Європи:

- а) 1991
- б) 1995
- в) 2004
- г) 2014

28. «Не зміна облич при владі, а зміна системи, і найголовніше- пошук інструментарію для зміни цієї системи», на думку письменниці та публіциста О.Забужко, стало гаслом

- а) «Революції гідності»
- б) «культурної революції»
- в) «Помаранчевої революції»
- г) «революції згори»

29. Укажіть рік підписання угоди про асоціацію України з ЄС:

- а) 2004
- б) 2014
- в) 2016
- г) 2017

30. Зазначте міжнародну організацію, до складу якої не входить Україна:

- а) Рада Європи
- б) ООН
- в) ОБСЄ
- г) ЄС

7. Підсумковий контроль

Контроль планується здійснювати шляхом оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, перевірки тестових робіт та проведення заліку за результатами вивчення курсу.

Перелік запитань до заліку

1. Загальна характеристика населення України та його етнічний склад.
2. Український етнос, його географічне розміщення.
3. Зміни в чисельності українців у XVIII - XX ст.
4. Українська діаспора: далека та близька.
5. Формування української народності.
6. Походження термінів "Русь", "Руська земля", "Україна". Розширення етнічної території України у XV - XVIII ст.
7. Історико-географічне районування України та етногрупи українського народу.
8. Утворення української нації.
9. Археологія як наука. Розвиток археологічних досліджень в Україні.
10. Археологічні пам'ятки кам'яного віку в Україні.
11. Пам'ятки трипільської культури.
12. Носії культур бронзового віку на українських землях.
13. Носії культур залізного віку на українських землях.
14. Археологічні культури слов'янських племен.
15. Політичний розвиток Київської Русі
16. Київська держава: соціально-економічний розвиток.
17. Культура Київської Русі.
18. Політичний розвиток Галицько-Волинської держави.
19. Галицько-Волинська держава: соціально-економічний розвиток.
20. Культурний розвиток Галицько-Волинської держави.
21. Українські землі в складі Великого князівства Литовського.
22. Поділ українських земель між сусідніми державами у XIV ст.
23. Особливості політичного, соціально-економічного й культурного життя українців у складі Речі Посполитої.
24. Запорозька Січ як феномен українського народу.
25. Визвольна війна українського народу 1648-1657 рр. під проводом Б.Хмельницького і утворення Гетьманської держави.
26. Спроби звільнення України від протекторату Москви.
27. Українські землі часів Руїни.
28. Наступ царизму на автономію України та її ліквідація у XVIII ст.
29. Антиукраїнська політика російського царизму у XIX ст.
30. Піднесення національно-визвольного руху на Наддніпрянщині у другій половині XIX ст.
31. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.
32. Піднесення українського національного руху в роки першої російської революції (1905-1907 рр.).
33. Україна часів I Світової війни.

34. Початок української національної революції 1917-1920 рр. Утворення Центральної Ради.
35. Проголошення автономії України та його наслідки.
36. Утворення УНР, наслідки.
37. Війна з Радянською Росією та проголошення незалежності УНР.
38. Брестський мир: причини, зміст, результати.
39. Українська держава П.Скоропадського.
40. Відновлення УНР. Директорія.
41. Утворення ЗУНР. Акт Злуки.
42. Поразка УНР. Уроки і значення національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.
43. Громадянська війна в Україні.
44. Встановлення радянської влади в Україні та її політика у 1919-1920 рр.
45. Особливості нової економічної політики в Україні.
46. Україна у складі СРСР: політика індустріалізації, колективізації.
47. Голодомор 1932-1933 рр.
48. Формування культу особи І.В.Сталіна. Політичні репресії в Україні.
49. Україна в період Великої Вітчизняної війни: бойові дії.
50. Окупаційний режим на території України.
51. Основні віхи соціально-економічного і культурного розвитку на українських землях часів Великої вітчизняної війни.
52. Звільнення України від німецько-фашистських загарбників.
53. Територіальні зміни щодо українських земель у післявоєнний період.
54. Особливості політичної й соціально-економічної ситуації на західноукраїнських землях у 1944-1950 рр.
55. Україна в умовах десталінізації та кризи радянської системи.
56. Кризові явища в соціально-економічному, політичному та культурному житті України в 70-80-х рр. ХХ ст.
57. Піднесення українського національно-визвольного руху наприкінці ХХ ст.
58. Політика "перебудови", її зміст й результати.
59. Формування багатопартійної системи в Україні.
60. Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет. Проголошення незалежності України.
61. Українська національна символіка (герб, прапор, гімн)
62. Внутрішня політика незалежної України.
63. Зовнішня політика незалежної України.
64. «Помаранчева революція»: причини, зміст і наслідки.
65. Революція гідності в Україні: причини, зміст, результати
66. Війна на сході України 2014 р.: причини, зміст, результати.

8. Система оцінювання роботи студентів з дисципліни.

Особливі примітки:

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне історичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки усної відповіді студента:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 бали ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;

- мова спрощена.

Оцінка 0-2 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
180-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-179	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

9. Список рекомендованої літератури

Картка інформаційного забезпечення дисципліни

№ п/п	Бібліографічний опис джерела	Місце знаходження (основні бібліотеки міста та ін.)			
		МДГУ ім.П. Могили	Обласна наукова бібліотека	Міська центральна бібл. ім.	Інтернет внутрішня мережа

			ім.О. Гмирьова	М.Кропив ницького	(адреса)
1	Історія української культури / В.О.Лозовий. Підручник. - Харків: Право, 2013. - 367 с.	+	+ Б 93693 63.3(4УК Р) I-90		http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/UZK_2004.htm
2	Історія української культури / О.Ю.Павлова. Навчальний посібник. - Київ, 2012. - 343 с.	+	+ Б 92584. 63.3(4УК Р) I-90		http://westudents.com.ua/knigi/240-storya-ukranksko-kulturi-pavlova-oyu.html
3	Історія української культури / ред. Шкварець В.П., Щукін В.В. - Миколаїв, 1996. - 210 с.	+			
4	Історія української культури.- Вінніпег, 1964. - Т.І. Міфологія, побут, письменство. - 480 с. (перше видання вийшло у Львові у 1937 р.)	+			
	Історія української культури. Збірник документів і матеріалів / ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. - Київ: Вища школа, 2000. - 607 с.	+			http://ukrknyg.a.at.ua/load/kultura/istorija_ukrajinskoji_ta_zarubizhnoji_kulturi_za_red_s_m_klapchuka_v_f_ostafijchuka/21-1-0-1005
5	Історія української культури [Текст] : навч.-метод. посіб. / Н. М. Левицька [та ін.] ; за ред. Н. М. Левицької, С. І. Берегового ; Нац. ун-т		+ Б 97628 63.3(4УК Р) I-90		http://mistgrani.com/knyhy/product/view/2/206

	харчових технологій. - Київ : Кондор, 2015.				
6	Історія української культури. Навчальний посібник / ред. О.Ю.Павлової. - Київ, 2013. - 339 с.	+	+ Б 92584. 63.3(4УК Р) І-90		http://westudents.com.ua/knigi/240-storya-ukranksko-kulturi-pavlova-oyu.html
7	Попович М. Нарис історії української культури. - Київ: Артек, 1998. - 727 с.	+			http://www.ex.ua/2087388
8	Шейко В.М. Історія української культури. Навчальний посібник / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. - К.: Знання, 2012. - 271 с.	+	+ Б 83417 63.3(4УК Р) Ш 39		http://www.knuba.edu.ua/doc/politic/metod_zaoch.Pdf
9	Юрій М.Ф. Історія світової та зарубіжної культури: навчальний посібник. - К:Дакор, 2007.- 456 с.	+			http://publibnet.city.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:11824/Source:default
10					
11					
Допоміжна література					
	Греченко В. А. Історія української культури [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Володимир Анатолійович Греченко, Костянтин Володимирович Кислюк. - К. : Кондор, 2013. - 351 с.		+ Б 94131 63.3(4УК Р) Г 81		http://uchebniki-besplatno.com/istoriya-kulturyi-uchebnik/istoriya-svitovoji-ukrajinskoji-kulturi.html

<p>Історія української культури / За ред.І.Крип'якевича. - 3-тє вид.,стер. - К. : Либідь, 2000. - 650,[1] с</p>		<p>+ Б 37175 63.3(4УКР) I-90</p>	<p>+ 63.3(4Укр) I-90</p>	<p>http://litopys.org.ua/krypcult/krcult.htm</p>
<p>Історія української культури: термін.-понят. довідник : навч. посібник / Департамент освіти, науки та молоді Митколаїв. облдержадміністрації ; Миколаїв. обл. ін-т післядипломної пед. освіти ; Каф. суспільствознавчої освіти. ; уклад. О. М. Караульна. - Миколаїв : ОППО, 2015.</p>		<p>+ В 12189 63.3(4УКР)кр I-90</p>		<p>http://www.moiippo.mk.ua/attachments/article/3976/3vit.pdf</p>
<p>Історія української культури : у 5 т. / НАН України; Голов.ред.Б.Є.Патон. - К. : Наук.думка, 2001.</p>		<p>+Мв 146-1 63.3(4УКР) I-90</p>	<p>+ 63.3(4Укр) I-90</p>	
<p>Історія української культури [Текст] : у 5-ти т. - К. : Наукова думка, 2003 - Т. 3 : Українська культура другої половини XVII-XVIII ст. / Ред. В.А. Смолій. - 2003. - 1246 с.</p>			<p>+ 63.3(4Укр) I-90</p>	
<p>Кордон, Микола Володимирович. Українська та зарубіжна культура / КордонМ.В. - 2-е вид., стереотип. - К. : Цент учб. літ., 2007. - 575 с.</p>		<p>+ Б 52257 63.3(4УКР) К 66</p>		<p>http://library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:454672/Source:default#</p>
<p>Кордон, Микола Володи</p>		<p>+ Б</p>		

	мирович. Українська та зарубіжна культура: підруч. для вищ. навч. закл./ Микола ВолодимировичКордон. - 3-тє вид. - Київ : ЦУЛ, 2016. - 584 с.		52257. 63.3(4УК Р) К 66		
1	litopys.org.ua/krypcult				
2	izbornyk.org.ua				+
3	www.culturalstudies.in.ua				+
4	www.lib.ua-ru.net				+
5	www.book-ye.com				+

10. Словник дисципліни

Терміни (укр.)	Термины (рос.)	Terms (English)
Абсолютизм — абсолютна, необмежена форма правління, за якої верховна влада повністю належить монархові — імператору, королю, царю.	Абсолютизм - абсолютная, неограниченная форма правления, при которой верховная власть полностью принадлежит монарху - императору, королю, царю.	Absolutism - absolute form of government in which power of High wholly owned by the monarch - the emperor or king.
Агіографія (від грец. "святий" і "пишу") — вид церковно-історичної літератури, який містить життєписи святих; це розповіді про духовних і світських осіб, канонізованих християнською церквою.	Агиография (от греч. "Святой" и "пишу") - вид церковно-исторической литературы ,содержащий жизнеописания святых, это рассказы о духовных и светских лиц, канонизированных христианской церковью.	Hagiography (from the Greek. "Holy" and "write") - kind of church-historical literature, which contains biographies of saints, is the story of religious and lay persons canonized Christian church.
Адепт — пристрасний прихильник якогось вчення, ідеї.	Адепт – страстный поклонник какого-то учения, идеи.	Adept - a passionate supporter of a teaching, idea.
Апокрифи (від грец. "таємничий", "прихований") — твори християнського фольклору і літератури,	Апокрифы (от греч. "Таинственный", "скрытый") - произведения христианского фольклора и	Apocrypha (from the Greek. "Mysterious", "hidden") - works of Christian folklore and literature, are

які не визнавалися церквою канонічними і заборонялися нею.	литературы, которые не признавались Церковью каноническими и запрещались ней.	not recognized by the Church of the canonical and prohibited it.
Аристократія (від грец. "аристос" — найкращий і "кратер" — сила, влада, панування) — вищий прошарок привілейованого стану в суспільстві.	Аристократия (от греч. "Аристос" - лучший и "кратер" - сила, власть, господство) - высший слой привилегированного положения в обществе.	Aristocracy (from the Greek. "Arystos" - the best and "crater" - strength, power, dominance) - the highest stratum of privileged status in society.
Брахман – 1) творче начало, абсолют, вища об'єктивна реальність, тотожна атману – особистій душі, суб'єктивному началу; 2) коментар до Вед; 3) каста жерців в індуїзмі.	Брахман - 1) творческое начало, абсолют, выше объективная реальность, тождественна Атмана - личной души, субъективному началу; 2) комментарий к Ведам; 3) каста жрецов в индуизме.	Brahman - 1) creativity, absolute, supreme objective reality identical Atman - the personal soul, subjective principles; 2) comment on the Vedas; 3) caste priests in Hinduism.
Вакханалія – нічне свято на честь Вакха (Діоніса), яке мало характер оргій і набуло особливої популярності в Давньому Римі на початку II ст. до н.е. У В. брали участь вільні та раби, незалежно від статі, віку, народності. Жрецькі функції виконували переважно жінки (вакханки).	Вакханалия - ночной праздник в честь Вакха (Диониса), которое имело характер оргий и приобрело особую популярность в Древнем Риме в начале II в. до н.э. У В. участвовали свободные и рабы, независимо от пола, возраста, народности. Жреческие функции выполняли преимущественно женщины (вакханки).	Bacchanalia - night celebration in honor of Bacchus (Dionysus), which had the character of orgies and became particularly popular in ancient Rome at the beginning of the second century. B.C. B. participated in free and slaves, regardless of gender, age and nationality. Priestly functions performed mostly by women (Bacchae).
Велесова Книга - культова книга (Святе Письмо) етнічної релігії українців (Рідної Віри).	Велесова книга - культовая книга (Библия) этнической религии Украинский (Родной Веры).	Veles Book - cult book (Scripture) ethnic religions Ukrainian (Native Faith).
Віра релігійна – бездоказове визнання реального існування надприродних сил. З релігійної точки зору віра є дарована Богом	Вера религиозная - бездоказательное признание реального существования сверхъестественных сил. С религиозной точки зрения	Religious faith - unsubstantiated recognition of the real existence of supernatural forces. WITH religious point of faith is bestowed by God's grace.

благодать.	вера дарована Богом благодать.	
Деїцид - цілеспрямоване (насильницьке) знищення етнічної релігії.	Деицид - целенаправленное (насильственное) уничтожение этнической религии.	Deitsyd - purposeful (violent) destruction of ethnic religion.
Догмат – основне положення віровчення, яке визнають як незаперечну істину, що має силу непохитного авторитету і не підлягає критиці. Вимога беззастережного визнання догматів є однією з головних у християнстві.	Догмат - основное положение вероучения, которое признают как непреложную истину, что имеет силу нестигаемого авторитета и не подлежит критике. Требование безоговорочного признания догматов является одной из главных в христианстве.	Dogma - Basic provisions doctrine, which is recognized as the undeniable truth that has the power inflexible authority and can not be criticized. The demand unconditional recognition tenets is the most important in Christianity.
Жрець – людина, яка в політеїстичних релігіях виконує роль посередника між Богом і людьми.	Жрец - человек, который в политеистических религиях выполняет роль посредника между Богом и людьми.	Priest - a man who in polytheistic religions serves as a mediator between God and men.
Етнічна культура - це сукупність матеріальних і духовних цінностей, вироблених певним етносом впродовж його історії на його власній території засобами етнічного самовираження (рідна мова, рідна релігія) і не включає імпортованих зразків (напр., світові релігії).	Этническая культура - это совокупность материальных и духовных ценностей, выработанных определенным этносом в течение его истории на его собственной территории средствами этнического самовыражения (родной язык, родная религия) и не включает импортных образцов (например, Мировые религии).	Ethnic culture - a combination of material and spiritual values produced by certain ethnic group throughout its history in its own territory means ethnic expression (native, native religion) and does not include import samples (eg., World religions).
Етногенез - походження етносу; сукупність біологічних і соціокультурних процесів, що супроводжують утворення окремої етнічної спільноти.	Этногенез - происхождение этноса; совокупность биологических и социокультурных процессов, сопровождающих образования отдельной	Ethnogenesis - ethnic origin; set of biological and socio-cultural processes that accompany the formation of a separate ethnic community.

	этнической общности.	
Конкордат – договір між Папою Римським та урядом певної країни, який визначає становище в ній католицької церкви.	Конкордат - договор между Папой Римским и правительством данной страны, который определяет положение в ней католической церкви.	Concordat - a contract between the Pope and the government of a country that determines the situation therein Catholic Church.
Магія - обряди, пов'язані із вірою у здатність людини певними діями вплинути на природній перебіг подій	Магия - обряды, связанные с верой в способность человека определенными действиями повлиять на естественный ход событий	Magic - rites connected with faith in the human capacity to certain actions affect the natural course of events
Міф - це оповідь, яка пояснює походження певних речей, явищ, всього світу, через емоційно-чуттєві образи.	Миф - это рассказ, которая объясняет происхождение определенных вещей, явлений, всего мира, через эмоционально-чувственные образы.	Myth - a narrative that explains the origin of certain things, phenomena around the world, through emotional and sensual image.
Монотеїзм - релігійна система, яка проголошує ідею єдиного божества "вищою", однак не змігши позбутися політеїстичних (язичницьких) світоглядних засад, створює безліч "святих", які виконують функції етнічних Богів.	Монотеизм - религиозная система, которая провозглашает идею единобожия "выше", однако не сумев избавиться политеистических (языческих) мировоззренческих основ, создает множество «святых», которые выполняют функции этнических Богов.	Monotheism - religious system which proclaims the idea of monotheism "higher", but having failed to gain rid polytheistic (pagan) ideological basis, creating many "saints" who serve as the ethnic gods.
Окультизм – містичне вчення, що визнає існування надприродних сил і можливість безпосереднього спілкування з ними за допомогою магічних обрядів, таємних ритуалів	Окультизм - мистическое учение, признающее существование сверхъестественных сил и возможность непосредственного общения с ними с помощью магических обрядов, тайных ритуалов	Occult - mystical doctrine that recognizes the existence of supernatural powers and the ability to communicate directly with them using magic rituals, secret rituals
Політеїзм – багатобожжя, поклоніння багатьом богам.	Политеизм - многобожие, поклонение многим богам.	Polytheism - polytheism, the worship of many gods.

<p>Релігієзнавство - галузь науки, що досліджує таке соціальне явище як релігія, а релігійні вчення належать до системи богослов'я (теології), де теоретично обґрунтовуються релігійні цінності.</p>	<p>Религиоведение - область науки, которая исследует такое социальное явление как религия, а религиозные учения входят в систему богословия (теологии), где теоретически обосновываются ценности.</p>	<p>Religion - the branch of science that explores a social phenomenon as religion and religious teachings belong to the system of theology (theology), which theoretically justified religious values.</p>
<p>Сакральний – священний, такий, що відноситься до релігійного культу або ритуалу.</p>	<p>Сакральный - священный, относящийся к религиозному культу или ритуалу.</p>	<p>Sacral - sacred, one that relates to religious worship or ritual.</p>
<p>Фетишизм – форма найдавніших вірувань, сутністю якої є уявно-фантазійне надання деяким предметам неживої природи надприродної могутності.</p>	<p>Фетишизм - форма древнейших верований, сущностью которой является мнимо-фантазийное предоставления некоторым предметам неживой природы сверхъестественной мощи.</p>	<p>Fetishism - a form of ancient beliefs, the essence of which is to provide pseudo-fantasy some inanimate objects supernatural power.</p>
<p>Шаманство – рання форма релігії, що спирається на віру в можливість спілкування людини з духом. Шаман – посередник між світом людей і світом духів, історично перший професійний служитель культу.</p>	<p>Шаманство - ранняя форма религии, опирающейся на веру в возможность общения человека с духом. Шаман - посредник между миром людей и миром духов, исторически первый профессиональный служитель культа.</p>	<p>Shamanism - an early form of religion based on faith in the possibility of communication with Spirit. Shaman - the intermediary between the world of men and the world of spirits, historically the first professional clergy.</p>
<p>Язичництво - термін, що вживається на позначення природніх етнічних автохтонних релігій усіх народів. Англійський відповідник heathen – близьке до природній, той, хто живе між травами, дослівно "вересова людина"</p>	<p>Язычество - термин, употребляемый для обозначения естественных этнических автохтонных религий всех народов. Английский соответствие heathen - близко к природной, тот, кто живет между травами, дословно "вересковая человек" (вереск - целебное</p>	<p>Paganism - a term used to describe natural ethnic indigenous religions of all nations. The English equivalent heathen - close to natural, man who lives between herbs, literally "heather man" (Sept. - medicinal plant from which honey is collected, produced drinks).</p>

<p>(верес – цілюща рослина, з якої збирали мед, виготовляли напої).</p>	<p>растение, с которой собирали мед, изготавливали напитки).</p>	
<p>Вандалізм (від назви племені — "вандали") — дике руйнування культурних і матеріальних цінностей.</p>	<p>Вандализм (от названия племени - "вандалы") - дикое разрушение культурных иматериальных ценностей.</p>	<p>Vandalism (from the name of the tribe - "vandals") - wild destruction of cultural and material values.</p>
<p>Варвари (від грец. "барбара" - іноземці) — назва, яку стародавні греки (а затим і римляни) давали племенам, що жили поза межами їх держав і відрізнялися звичаями й культурою.</p>	<p>Варвары (от греч. "Барбара" - иностранцы) - название, которое древние греки (а затем и римляне) коленам, живших за пределами их государств и отличалисьобычаями и культурой.</p>	<p>Barbara (from the Greek. "Barbara" - foreigners) - the name that the ancient Greeks (and Romans and then) gave the tribes who lived outside their countries and differenttraditions and culture.</p>
<p>Вертеп — вид мандрівного лялькового театру, що ставив п'єски, пов'язані із біблійним різдвяним сюжетом. ("Вертеп" з грец. — печера, в якій народився Ісус.)</p>	<p>Вертеп- вид путешествующего кукольного театра, ставил пьески, связанные сбиблейским рождественским сюжетом. ("Вертеп" с греч. - Пещера, в которой родился Иисус.)</p>	<p>Verge - kind of a traveling puppet theater that puts the play let related to the biblical Christmas story. ("Den" in Greek. - The cave where Jesus was born.)</p>
<p>Голосіння — старовинні українські народні пісні (на похованнях). Це імпровізаційні поетичні твори, пов'язані переважно зі смертю, похованням та поминками небіжчика.</p>	<p>Причитания - старинные украинские народные песни (на захоронениях). Это импровизационные поэтические произведения, связанные преимущественно со смертью, погребением и поминками покойного.</p>	<p>Lamentation - old Ukrainian folk songs (for burial). This improvisational poetry relatedmainly with death, burial and mourning the deceased.</p>
<p>Графіті — написи та малюнки, виконані в давнину майстрами-будівельниками або й відвідувачами на стінах архітектурних споруд, а</p>	<p>Граффити - надписи и рисунки, выполненные в древности мастерами-строителями или и посетителями на стенах архитектурных</p>	<p>Graffiti - inscriptions and drawings made in the ancient master builders or visitors on the walls and architectural</p>

також на різних предметах.	сооружений, а также на различных предметах.	structures, as well as on various subjects.
Догмат (з грец.) — основне положення віровчення, обов'язкове для всіх віруючих, визнане як незаперечна істина, вічна і незмінна, яка не підлягає критиці.	Догмат (с греч.) - основное положение вероучения, обязательное для всех верующих, признаваемое как неоспоримая истина, вечная и неизменная, которая не подлежит критике.	Dohmat (from the Greek.) - The main provisions of the doctrine, as all believers regarded as unquestionable truth, eternal and unchangeable, which is not subject to criticism.
Еклектизм (еклектика) — безпринципне, механічне поєднання різнорідних поглядів, теорій, напрямів, стилів.	Эклектизм (эklektika) - беспринципное, механическое соединение разнородных взглядов, теорий, направлений, стилей.	Eclecticism (eclecticism) - unprincipled, mechanical combination of diverse opinions, theories, trends and styles.
Жрець — особа, що займається відправою релігійних обрядів у язичників. Жрець здійснював жертвопринесення божеству, стежив за вшануванням богів, доглядав за їх статуями і священними тваринами, молився їм. Жерці звільнялися від будь-яких податків.	Жрец - лицо, занимающееся службой религиозных обрядов у язычников. Жрец совершал жертвоприношение божеству, следил за чествованием богов, ухаживал за их статуями и священными животными, молился им. Жрецы освобождались от всех налогов.	Priest - a person engaged in the celebration of religious rites in pagan. Priest performed sacrifices deity, followed by honoring the gods, caring for their statues and sacred animals, prayed for them. Priests exempt from any taxes.
Замовляння — магичні слова, які за давніми уявленнями, маючи чаклунську силу, чинять вплив на щось — загоюють рани, лікують хвороби тощо.	Заговор - магические слова, которые по древним представлениям, имеют колдовскую силу, оказывают влияние на что-то - заживляют раны, лечат болезни и т.п..	Spells - Magic words for old ideas, with magic power, have an impact on something - heal wounds, cure disease and more.
Іронія — прихована насмішка, спеціально вдягнена у форму позитивної характеристики чи вихваляння. Злу іронію називають сарказмом.	Ирония - скрытая насмешка, специально одетая в форму положительной характеристики или восхваления. Злую иронию называют сарказмом.	Irony - a veiled mockery, specially dressed in the form of positive characteristic or praise. Evil irony is called sarcasm.
Коран (араб,	Коран (араб, "чтение") -	Koran (Arabs, "read") - the

<p>"читання") — священна книга мусульман; збірник релігійно-догматичних, міфологічних і правових матеріалів, складений у VII ст.</p>	<p>священная книга мусульман; сборник религиозно-догматических, мифологических и правовых материалов, составленный в VII в.</p>	<p>holy book of Muslims, a collection of religious-dogmatic, mythological and legal materials compiled in the VII century.</p>
<p>Літописання, літопис — хронологічно послідовний запис історичних подій, зроблений їх сучасником.</p>	<p>Летописания, летопись - хронологически последовательная запись исторических событий, сделанная их современником.</p>	<p>Chronicles - chronologically sequential record of historical events and made them contemporary.</p>
<p>Літургія — 1) обідня, вид богослужіння у православній церкві; 2) у Стародавній Греції та Візантії — деякі види державних повинностей.</p>	<p>Литургия - 1) обеденный, вид богослужения в православной церкви, 2) в Древней Греции и Византии - некоторые виды государственных повинностей.</p>	<p>Liturgy - 1) lunch, kind of worship in the Orthodox Church, 2) in ancient Greece and Byzantium - certain public duties.</p>
<p>Магія (від грец.) — чаклунство, чародійство, обряди, покликані впливати на людей, духів, явища природи. Магія є складовою частиною всіх релігійних культів.</p>	<p>Магия (от греч.) - Колдовство, волшебство, обряды, призванные воздействовать на людей, духов, явления природы. Магия является составной частью всех религиозных культов.</p>	<p>Magic (from the Greek.) - witchery, magic, rituals, designed to influence people, spirits, natural phenomena. Magic - is an integral part of religious worship.</p>
<p>Меценат — ім'я римського державного діяча (I ст. до н. е.), близького до імператора Августа; уславився своїм широким покровительством над поетами і художниками. Його ім'я стало називним.</p>	<p>Меценат - имя римского государственного деятеля (I в. до н. э), близкого к императору Августу; прославился своим широким покровительством над поэтами и художниками. Его имя стало нарицательным.</p>	<p>Maecenas - name of the Roman statesman (and art. To e.), Close to the emperor Augustus, his famous wide patronage of poets and artists. His name was nominative.</p>
<p>Папірус — багаторічна трав'яниста рослина родини осокових. У Стародавньому Єгипті з папірису виготовляли своєрідний папір, який називався папірусом, а</p>	<p>Папирус - многолетнее травянистое растение семейства осоковых. В Древнем Египте из папируса делали своеобразный бумага, который назывался папирусом, а</p>	<p>Papyrus - a perennial herbaceous plant sedge family. In ancient Egypt, papyrus made from an original paper, called papyrus, as well -</p>

також — одяг, циновки тощо.	также - одежда, циновки и т.д..	clothing, mats and more.
Пафос — 1) натхнення, ентузіазм, зумовлені боротьбою за високу мету; 2) пристрасний, піднесений тон промови.	Пафос - 1) вдохновение, энтузиазм, обусловлены борьбой за высокую цель, 2) страстный, возвышенный тон речи.	Paphos - 1) inspiration, enthusiasm, due to competition for high goal, 2) passionate, exalted tone of speech.
Універсалізм — методологічна позиція, яка передбачає наявність вселюдських феноменів.	Универсализм - методологическая позиция, которая предполагает наличие общечеловеческих феноменов.	Universalism - a methodological position, which requires a universal phenomena.
Бандурист, бандурник, бандурщик - музикант який грає на бандурі. Сліпі бандуристи які жили та працювали в сільському середовищі в минулому називалися кобзарями.	Бандурист, бандурник, бандурщик - музыкант, играющий на бандуре. Слепые бандуристы которые жили и работали в сельской среде в прошлом назывались кобзарями.	Bandores, bandura - musician who plays the bandura. Blind bandura players who lived and worked in the agricultural environment in the past called kobzars.
Кобзар — український народний співець і музикант. Кобзарі були творцями, хранителями і передавачами народної творчості у формі історичних пісень, дум.	Кобзарь - украинский народный певец и музыкант. Кобзари были создателями, хранителями и передатчиками народного творчества в форме исторических песен, дум.	Kobzar - Ukrainian folk singer and musician. The bards were the creators, custodians and transmitters of folk art in the form of historical songs.
Бароко (від порт. barroco і далі ісп. barroco та фр. baroque — перлина неправильної форми) — стиль у європейському мистецтві (живопису, скульптурі, музиці, літературі) та архітектурі кінця 16 — кінця 18 ст. Хронологічно бароко слідує за Ренесансом, йому	Барокко (от порт. Barroco и далее исп. Barroco и фр. Baroque - жемчужина неправильной формы) - стиль в европейском искусстве (живописи, скульптуре, музыке, литературе) и архитектуре конца 16 - конца 18 в. Хронологически барокко следует за Ренессансом, ему наследует Классицизм.	Baroque (from the port. Barroco continue App. Barroco and Fr. Baroque - the pearl of irregular shape) - style of European art (painting, sculpture, music, literature) and architecture of late 16th - late 18th century. Chronologically follows the Baroque Renaissance, Classicism follows him.

спадкує Класицизм.		
Композитор (від лат. <i>componere</i> - складати в ціле) — автор музичних творів: особа, що займається створенням музики.	Композитор (от лат. <i>Componere</i> - складывать в целое) - автор музыкальных произведений: лицо, которое занимается созданием музыки.	Music (from Lat. <i>Componere</i> - up to an integer) - the author of musical works: a person engaged in the creation of music.
Диригент (від лат. <i>dirigere</i> — направляю, керую) — людина, яка керує підготовкою твору до виконання (проводить репетиції) та керує виконанням твору (диригує) оркестром, хором, ансамблем, зокрема оперної чи балетної трупи і т. д.	Дирижер (от лат. <i>Dirigio</i> - направляю, управляю) - человек, который руководит подготовкой произведения к исполнению (проводит репетиции) и руководит исполнением произведения (дирижирует) оркестром, хором, ансамблем, в частности оперной или балетной труппы и т. д.	Conductor (from Lat. <i>Dirigio</i> - sending, manage) - person who directs the preparation work to <i>vykonannya</i> (holds rehearsals) and directs the implementation of the work (conducts) orchestra, chorus, ensemble, including opera or ballet company, etc.
Митрополіт (грец. <i>μητροπολίτης</i> - "той, хто з митрополії") — другий після патріарха титул єпископа у православної церкви, головує в Митрополії.	Митрополит (грец. <i>μητροπολίτης</i> - "тот, кто из митрополии") - второй после патриарха титул епископа в Православной Церкви, председательствующий в Митрополии.	Metropolitan (Greek <i>μητροπολίτης</i> - "the one who Metropolis") - the second after the patriarch of the title of Bishop of the Orthodox Church, presiding in the Metropolis.
Князь (<i>княгиня</i>) — титул голови феодальної монархії, або будь-якої іншої політичної системи (удільного князівства), великого посадовця чи вельможі у 8—20 століттях. Споконвічно був спадковим титулом у середовищі аристократії, але з кінця 18 століття став даруватися монархом за вислугу як дворянський титул.	Князь (<i>княгиня</i>) - титул главы феодальной монархии, или любой другой политической системы (удельного княжества), крупного чиновника или вельможи в 8-20 веках. Изначально был наследственным титулом в среде аристократии, но с конца 18 века стал дариться монархом за выслугу как дворянский титул	Duke (Duchess) - the title of chairman of the feudal monarchy, or any other political system (principality), the high officials or nobles in 8-20 centuries. Initially the title was hereditary among the aristocracy, but from the late 18th century monarch was donated by long service as a noble title.
Меценатство —	Меценатство -	Charity -

<p>добровільна безкорислива діяльність фізичних осіб у матеріальній, фінансовій та іншій підтримці набувачів благодійної допомоги. Назва походить від прізвища римлянина Мецената (М екенат), який був покровителем мистецтв за імператора Августа і другом Горація та інших поетів.</p>	<p>добровольная бескорыстная деятельность физических лиц в материальной, финансовой и другой поддержке приобре тателей благотворительной помощи. Название происходит от фамилии римлянина Мецената (Мекенат), который был покровителем искусств при императоре Августе и другом Горация и других поэтов.</p>	<p>selfless voluntary activity o f individuals in material, financial and other support charity care. The name comes from the names rymlyanyna Metsenata (Mekenat), who was patron of the arts by Emperor Augustus a nd friend of Horace and other poets.</p>
<p>Відродження (або Рене санс) — культурно- філософський рух кінця Середньовіччя — початку Нового часу, що ґрунтувався на ідеалах гуманізму та орієнтувався на спадщину античності.</p>	<p>Возрождение (или Ренессанс) - культурно- философский движение конца Средневековья - начала Нового времени, основанного на идеалах гуманизма и ориентировался на спадщину античности.</p>	<p>Revival (or Renaissance) - cultural and philosophical movemen t of the late medieval - early modern times, which was based on the ideals of humanism.</p>
<p>Духовенство — служителі культу або верства суспільства, представники якої здійснюють релігійні обряди і служби. Духовенство часом об'єднане в особливу ієрархічну спільноту.</p>	<p>Духовенство - служители культа или слой общества, представители которой совершают религиозные обряды и службы. Духовенство врем я объединенное в особую иерархическую сообщество</p>	<p>The clergy - ministers of religion or social groups, whose members perform religious rites and services. The clergy sometimes combined in a particular hierarchical community.</p>
<p>Кінорежисёр — режисер кінофільмів. Першим кінорежисером прийнято вважати Сесіля Блаунта де Міля (народився в 1881 році).</p>	<p>Режиссер - режиссер кинофильмов. Первым кинорежиссером принято считать Сесию Блаунта де Милля (родился в 1881 году).</p>	<p>Film director - director of films. The first film director considered Cecil Blount de Mil (born in 1881).</p>
<p>Кінофільм, також Фільм, Кінострі чка — термін, що</p>	<p>Кинофильм, также Фильм, Кинолента - термин,</p>	<p>Movies - a term that encompasses indiv idual projects in the field</p>

<p>охоплює окремі проекти у області кінематографії. Назва походить від того, що фотографічні плівки (фільми) були першими засобами для запису і відображення рухомих зображень.</p>	<p>охватывающий отдельные проекты в области кинематографии. Название происходит от того, что фотографические пленки (фильмы) были первыми средствами для записи и отображения движущихся изображений.</p>	<p>of cinematography. The name comes from the fact that photographic film (films) were the first means for recording and displaying motion pictures.</p>
<p>Театр (від грец. <i>θέατρον</i> — місце видовища) — вид сценічного мистецтва, що відображає життя в сценічній дії, яку виконують актори перед глядачами, а також установа, що здійснює сценічні вистави певним колективом артистів і приміщення, будинок, у якому відбуваються вистави.</p>	<p>Театр (от греч. <i>Θέατρον</i> - место зрелища) - вид сценического искусства, отражает жизнь в сценическом действии, которую выполняют актеры перед зрителями, а также учреждение, осуществляющее сценические представления определенным коллективом артистов и помещения, дом, в котором проходят спектакли.</p>	<p>Theatre (from the Greek. <i>Θέατρον</i> - a place of sight) - a kind of stage art, reflecting life in the stage action, done by actors before an audience, but also an institution that performs stage plays certain artists and staff facilities, building where there performances.</p>
<p>Комік - митець який займається комедією, розважає глядачів жартами або кумедними ситуаціями. Поняття комік відноситься до осіб, що виступають у комедійному жанрі фільмів, у телебаченні, драматургії і кабаре.</p>	<p>Комик - художник занимающийся комедией, развлекает зрителя шутками или забавными ситуациями. Понятие комик относится к лицам, которые выступают в комедийном жанре фильмов, на телевидении, драматургии и кабаре.</p>	<p>Comedy - an artist who deals with comedy, entertains the audience with jokes or funny situations. The concept of comic refers to persons acting in comedy films, television drama and cabaret.</p>
<p>Му́зика (від грец. <i>μουσική</i> — мистецтво муз) — мистецтво організації музичних звуків.</p>	<p>Музыка (от греч. <i>Μουσική</i> - искусство муз) - искусство организации музыкальных звуков.</p>	<p>Music (from the Greek. <i>Μουσική</i> - art music) - the art of musical sounds.</p>
<p>Архітектóра (грец. <i>αρχιτεκτονική</i> — будівництво), — це одночасно наука і мист</p>	<p>Архитектура (греч. <i>αρχιτεκτονική</i> - строительство), - это одновременно наука и</p>	<p>Architecture (Greek <i>αρχιτεκτονική</i> - building) - it is both science and art of designing</p>

<p>ецтво проектування будівель, а також власне система будівель та споруд, які формують просторове середовище для життя і діяльності людей відповідно до законів краси.</p>	<p>искусство проектирования зданий, а также собственно система зданий и сооружений, формирующую пространственную среду для жизни и деятельности людей в соответствии с законами красоты.</p>	<p>buildings and their own system of buildings and structures that form the spatial environment for life and human activity in accordance with the laws of beauty.</p>
<p>Урбанізація — процес перетворення міста у найвагоміший осередок проживання людей і центр зосередження та обміну культурних цінностей, утворення штучного середовища, протилежного природі.</p>	<p>Урбанизация - процесс превращения города в весомый центр проживания людей и центр сосредоточения и обмена культурных ценностей, образование искусственной среды, противоположной природе.</p>	<p>Urbanization - the transformation of the most valuable in the center of human habitation and center concentration and exchange of cultural values, the formation of an artificial environment, the opposite nature.</p>

Зміни та доповнення до робочої програми
(вносяться в процесі використання робочої програми)

Текст до внесення змін	Нова редакція	Затвердження змін
1. 2.		Протокол № _____, від _____ 201__р. Завідувач кафедри _____ (підпис)
n		